

Nr 56

Utlåtande i anledning av motioner om studiesocialt stöd till ungdom i yrkesutbildning.

Andra lagutskottet har behandlat två till lagutskott hänvisade motioner, I: 865 av herr *Mårtensson* och fru *Ohlsson, Lilly*, samt II: 1016 av herrar *Johnsson* i Blentarp och *Jönsson* i Arlöv.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om åtgärder för att ungdom som deltar i kontrollerad traditionell yrkesutbildning skall kunna erhålla studiesocialt stöd efter i stort sett samma grunder som elever inom skolväsendet».

Centrala studiehjälpnsämnden har avgivit yttrande över motionerna.

Gällande bestämmelser

Till elever i yrkesskolan utgår studiehjälp enligt studiehjälpsreglementet och studiehjälpskungörelsen. Stödet utgår i princip till elever vid yrkesskolor som åtnjuter statsbidrag. I vissa fall är sådana yrkesskolor inrättade direkt i anslutning till företag.

Studiestödets storlek beror bl. a. på elevens ålder vid studiernas start. Den som fyller 20 år eller mer det kalenderår då läsåret startar räknas som äldre elev. Övriga studerande hänförs till kategorin yngre elever.

Till yngre elever utgår under läsåret (nio månader) studiebidrag som från den 1 januari 1971 är 100 kr. i månaden. Elever kan dessutom få inkomstprövat tillägg med högst 100 kr. i månaden och behovsprövat tillägg om högst 75 kr. i månaden. Elever som inte är bosatta på skolorten kan därutöver få antingen resetillägg om högst 110 kr. i månaden eller inackorderingstillägg om 125 kr. i månaden. Äldre elever får i stället för de nämnda bidragen och tilläggen förhöjt studiebidrag med 175 kr. i månaden. Såväl yngre som äldre elever kan dessutom beviljas studielån.

Elev som uppbär lärlingslön eller annan liknande ersättning får studiehjälpen reducerad med den del av ersättningen som överstiger 125 kr. i månaden. Vid en lärlingslön på 525 kr. för yngre elev och 300 kr. för äldre elev bortfaller således studiebidragen helt.

Bihang till riksdagens protokoll 1970. 9 saml. 2 avd. Nr 56

Motionerna

I motionerna framhålls att det trots alla reformer inom skolväsendet kommer att finnas ungdomar som får sin utbildning utanför skolans ram. En del ungdomar får sin utbildning direkt i näringslivet. I vissa fall sker det i form av praktiktjänstgöring, som fordras för inträde i någon skola. Motionärerna anser det angeläget att de berörda ungdomsgrupperna får studiesocialt stöd efter i stort sett samma grunder som gäller inom det allmänna skolväsendet. Kontrollen av stödet föreslås ankomma på den kommunala skolmyndigheten.

Remissyttrandet

Centrala studiehjälpsnämnden har avstyrkt motionsyrkandet. Nämnden har därvid anfört bl. a.

Den utbildning inom näringslivet som motionärernas förslag om studie-stöd riktar sig mot sker nu utan samhällets insyn. Den är således inte att jämföra med utbildning som sker vid de statsunderstödda företagsskolorna med av utbildningsmyndigheterna godkända utbildningsplaner. Samhället kan således ej påverka utbildningens innehåll och målsättning. Stora risker torde föreligga för att den blir ensidigt inriktad på det enskilda företags behov och inte ger ungdomarna den valfrihet i sin framtida yrkesutövning som måste anses så angelägen. Motionärerna använder uttrycket »kontrollerad traditionell yrkesutbildning». Det är oklart vad därmed avses, men det syns ej syfta på kontroll av utbildningsmyndighet. Rent principiellt är nämnden därför tveksam inför tanken att sådan utbildning skall stimuleras genom tillkomsten av ett reguljärt statligt studiestöd. Bedöms det önskvärt att ytterligare vidga möjligheten till företagsutbildning, torde detta böra ske vid statsunderstödda företagsskolor. Vid 108 företag av olika slag finns sådan utbildning numera anordnad. För studier vid dessa skolor utgår studiehjälp enligt studiehjälpsreglementet.

Nämnden påpekar vidare att inslaget av arbete vid den fria företagsutbildningen oftast torde vara så stort att lön utgår eller bör utgå med belopp som överstiger studiehjälpens bidragsbelopp i sådan grad, att studiehjälp ej skall utgå enligt reduktionsreglerna.

Utskottet

Till elever i yrkesskolor utgår studiestöd enligt studiehjälpsreglementet. Stödet utgår både till elever vid yrkesskolor inom det allmänna skolväsendet och till elever vid statsunderstödda skolor anknutna till företag. Elever som åtnjuter lärlingslön får studiehjälpen reducerad. Vid en månatlig lärlingslön på 525 kr. för yngre elev och 300 kr. för äldre elev (över 20 år) bortfaller sålunda studiestödet helt.

I motionerna yrkas att ungdomar som erhåller sin utbildning direkt i näringslivet skall kunna få studiestöd efter i stort sett samma grunder som gäller inom skolväsendet.

Centrala studiehjälsnämnden har avstyrkt motionerna. Nämnden har anfört bl. a. att den utbildning motionärerna åsyftar inte kan jämföras med utbildningen vid statsunderstödda företagsskolor med godkända utbildningsplaner. Samhället kan inte påverka utbildningens innehåll och mål och det är enligt nämnden stora risker för att utbildningen blir ensidigt inriktad på det enskilda företagets behov och inte ger ungdomarna den valfrihet i framtida yrkesutövning som är angelägen. Nämnden anför därför principiell tveksamhet mot tanken att den av motionärerna anförda utbildningen skall stimuleras genom tillkomsten av ett reguljärt statligt stöd. I stället hänvisar nämnden till att ett eventuellt utökat stöd till företagsutbildning bör ske via statsunderstödda företagsskolor.

Utskottet delar centrala studiehjälsnämndens uppfattning i den av motionärerna aktualiserade frågan. Det kan tilläggas att behovet av studiestöd vid den åsyftade utbildningen torde vara relativt ringa med hänsyn till förekomsten av lärlingslöner. I de flesta kollektivavtal torde denna lön uppgå till sådana belopp att den utesluter möjligheterna till studiehjälp. Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda motionsyrkandet och får således hemställa,

att motionerna I: 865 och II: 1016 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 oktober 1970

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand (s), Lars Larsson (s), Hübinette (m), Österdahl (fp), Andreasson (cp), Ivar Andersson (s), fru Grethe Lundblad (s) och herr Wikström (fp);

från andra kammaren: herrar Lundberg (s), Göransson (s), Nilsson i Kalmar (s), fru Nilsson (cp), herr Aldén (s), fru Håvik (s), herrar Romanus (fp) och Carlshamre (m).

Särskilt yttrande

av herrar *Hübinette* (m), *Österdahl* (fp), *Wikström* (fp), *Romanus* (fp) och *Carlshamre* (m), som anfört:

Till skillnad från utskottets majoritet delar vi inte den negativa syn på den i motionerna aktualiserade lärlingsutbildningen, som återfinnes i centrala studiehjälpnsämndens remissyttrande. Med hänsyn till förekomsten av lärlingslöner torde dock behovet av studiestöd vid utbildningen i fråga vara relativt ringa, varför vi instämmer i utskottets yrkande att motionerna inte skall föranleda någon riksdagens åtgärd.